

Carl Rudolf Pohl 1960
Andreas Seidel 2003

POLISH 12pt

W roku 1470 Peter Schöffer opublikował spis książek swojej drukarni. Słowami „Haec est littera psalterii” (oto jest pismo psalterza) przedstawił on w tym spisie pismo drukarskie użyte w druku psalterza. Tę zadrukowaną stronę papieru uważamy dzisiaj za pierwszy wzornik pisma drukarskiego w historii. Szesnaście lat później, wkrótce po powrocie z Wenecji Erhard Radolt wydał swój słynny wzornik drukarski, w którym dumnie przedstawił czternaście krojów, w które wyposażona była jego augsburska oficyna drukarska. Każdy z tych wzorników ukazuje kroje pism używane tylko w jednej drukarni. Z początkiem ery słowa drukowanego niemal każdy drukarz używał własnych czcionek. Dzięki temu po kroju pisma jesteśmy dziś w stanie ustalić, w jakiej oficynie wydrukowany został dany dokument z tego okresu. Dopiero w XVI wieku czcionki ukazały się w sprzedaży. Pierwsze odlewne czcionki należały do frankfurtyka Jakuba Sabona z rodziny Egelhoff. Francuza Guillaume’a Le Bé oraz Holendrów z rodziny Elzevier. Później, słynnymi wzornikami krojów stały się: wzornik Enschedee z roku 1768 i „Manuale” Bodoniego z roku 1818. Oprócz wzorców krojów przygotowanych przez odlewne istnieją też wzorniki stworzone przez znanych drukarzy, chcących przedstawić klientom zasoby posiadanych czcionek. Jednym z takich wzorników jest druk wiedeńskiej oficyny Jana van Ghelena, wydany w roku 1687. Rozmiary wzorników bywają różne – od pojedynczej kartki przez kilkunastostronicowe broszury aż po potężne księgi. Kształty liter i ornamentów są najwyższej wartości świadectwami czasu. Choć zadaniem większości użytych we wzornikach tekstów jest chęć zaprezentowania kroju pisma, w niektórych wzornikach występują teksty większej wagi, na przykład złożona przez Bodoniego w roku 1806 modlitwa „Ojcze nasz” w 155 językach czy też stworzony w roku 1902 dla lipskiej oficyny Drugulina monumentalny wzornik „Klasyka literatury światowej”.

Helmut Presser, 1966

FRENCH 14pt

En 1470 Peter Schöffer a publié un index des ouvrages de sa maison dans lequel il présenta le caractère du psautier de 1457 avec les mots suivants «Haec est littera psalterii», voici le caractère du psautier. Dans cette feuille unique imprimée il nous présente le premier spécimen de caractères typographiques du monde. Seize ans plus tard paraît le spécimen célèbre des caractères typographiques d’ Erhard Ratdolt, dans lequel peu de temps après son retour de Venise, il attire fièrement l’attention sur les quatorze caractères typographiques créés par son imprimerie à Augsbourg.

Helmut Presser, 1966

GERMAN 18pt

Im Jahre 1470 gab Peter Schöffer ein Verzeichnis der Bücher seines Verlages heraus, auf dem er die Druckschrift des Psalters von 1457 besonders vorstellte mit den Worten: »Haec est littera psalterii«, das ist die Schrift des Psalters. In diesem Einblattdruck dürften wir die erste gedruckte Schriftprobe der Welt sehen.

Helmut Presser, 1966

**Los Casas
Grand Opening
for Mastersound
Recordings**

**The Hawaiian
Soul Nighters
in Concert**

The 80th Anniversary of Martin Niklaus

Du Hauch, der durch
das Weltall weht als
Gottes stille Majestät,
du, aller Lichter reinstes
Licht, erleuchtet uns Herz
und Angesicht. ¶Komm,
leuchte mit dem Gnaden-
schein hell in die weite
Welt hinein; komm, mach
uns in der Finsternis des
lichten Himmelswegs
gewiß. ¶Ach, hier ist

alles Staub und Nacht,
die Wahn und Sünde trü-
be macht! Ach, hier ist
alles Not und Tod, geht
uns nicht auf dein Morgen-
rot. ¶Das Morgenrot der
bessern Welt, das wie ein
Strahl vom Himmel fällt,
als Gottes Macht und
Gottes Luft durchblitzt
die kranke Menschenbrust!
¶Komm, Gottes Frieden,

Lands of Lore

THE
HENRY
MANCINI
BAND

Perúgia · Valéntina

Cottbus · Leipzig

Frankfurt · Berlin

Málaga · Jerez

Lisabon · Tours

Nimes · Brest

Metz · Lyon

Nice · Biel

æ

Cedol

Das beste Zahnwasser ist Cedol. Die Zähne werden blendend weiß und geraten nie ins Stocken. Cedol wirkt auch gleichzeitig konservierend und erfrischend. Überall erhältlich. Man achte auf den Namen.

Herman Gambert Söhne

Fabrik für Wohnungseinrichtungen
Lieferungen ganzer Ausstattungen für Hotel und Pensionate

Oberthaler

Rauchen ist Vergnügen, wenn man guten Tabak hat. Minderwertige und schlechte Sorten haben schon so manchen Raucher sehr geärgert. Wir empfehlen daher Jedem, unseren Spezial-Tabak „Oberthaler“ zu probieren, den Sie in allen besseren Tabakhandlungen, denen Qualitäten und Preislagen in Originalpackung wirklich Genuß beim Rauchen haben mögen.

Ringbeck & Co. Ltd.

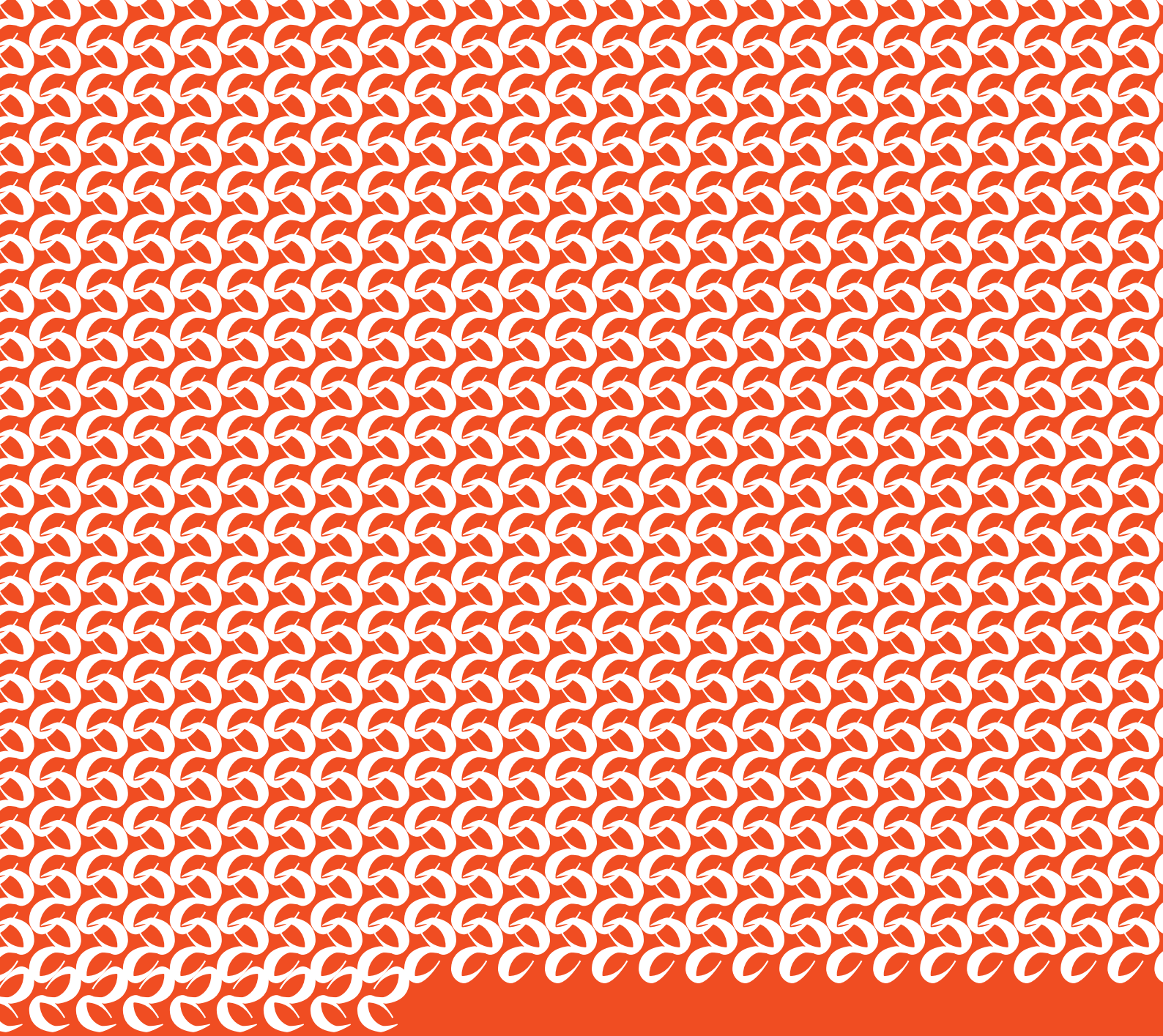
IMPORTEURE VEGETABILISCHER & ANIMALISCHER
ROHPRODUCKTE

DIE

TYPOART AUSSTELLUNG 1960
21. bis 24. NOVEMBER
IM HAUS DES BUCHES

Referenten

Carl Rudolf Pohl
H. Thannhaeuser
Wolfgang Eickhoff
Wolfgang Roesner
Alfons Schneider
Friedel Thomas
Herbert Kallich
Hugo Weschke
Gerhard Wiese
Arno Drescher
Paul Sinkwitz
Curt Roßner

just Paola™